

2018
2019

9. SINIF
TARİH

ORTAK SINAV
İL RAPORU

ÖLÇME
DEĞERLENDİRME
MERKEZİ

SAKARYA

SUNUŞ

Çocuklarınızı, içerisinde yaşadığınız zamana göre değil, onların yaşayacakları zamana göre yetiştirin... Hz. Ali (R.A.)

Millî Eğitim Bakanlığımızın 2023 Vizyonu'nda yer alan ve Ölçme-Değerlendirme Sistemimizi güçlü bir yapıya kavuşturmak amacıyla ilimizde kurulan Ölçme Değerlendirme ve Sınav Hizmetleri Birimimiz bu amaç doğrultusunda çalışmalarını sürdürmektedir. Ölçme değerlendirme faaliyetlerinde uygulama birliği sağlamak, öğrenci ve öğretmenlerin güncellenen öğretim programlarına hızlı ve etkin bir şekilde uyumlarını kolaylaştırmak, zümre ve ders başarısının artırılmasına katkıda bulunmak, sonuç analizleri yaparak verileri zümre, okul, ilçe ve il düzeyinde değerlendirmek, elde edilen veriler ışığında yeni stratejiler belirlenmesine yardımcı olmak amacıyla ilimiz genelindeki

tüm resmî/özel okullarımızda 12 dersten ortak sınav yapılmıştır.

Yapılan ortak sınavların hazırlanması, uygulanması ve sonuçlandırılması süreçleri tamamen ölçme biliminin gereği bir dizi işlem basamaklarından oluşmaktadır. Sınav sonunda oluşan verilerin ilgili zümre öğretmenlerimizle ve kamuoyu ile paylaşılması, inanıyorum ki ölçme değerlendirme faaliyetlerine yeni bir ivme kazandıracaktır.

Bu değerli çalışmanın yapılmasında emeği geçen "ilimizin yükselen değeri" Sakarya Ölçme Değerlendirme ve Sınav Hizmetleri Birimimize ve ölçme değerlendirme branş koordinatörlerimize teşekkür ediyor, raporun hayırlara vesile olmasını diliyorum.

Fazilet DURMUŞ
İl Millî Eğitim Müdürü

İÇİNDEKİLER

➤	ORTAK SINAVIN KAPSAMI	1
➤	ORTAK SINAVLARIN HAZIRLANMA SÜRECİ	1
➤	ORTAK SINAV UYGULAMASINA AİT BAZI VERİLER	2
➤	TARİH DERSİ 9. SINIF ORTAK SINAV UYGULAMASINA AİT İSTATİKSEL VERİLER	2
➤	MADDE ANALİZLERİNİN YORUMLANMASI İÇİN BAZI TEMEL BİLGİLER	2
➤	MADDE GÜÇLÜK İNDEKSİ	2
➤	ÜST VE ALT GRUPLAR	2
➤	MADDE AYIRICILIK İNDEKSİ	2
➤	KR-20 (İÇ TUTARLILIK KATSAYISI)	2
➤	TARİH DERSİ 9. SINIF ORTAK SINAV ÖĞRENCİLERİ DOĞRU SAYILARINA GÖRE FREKANS DEĞERLERİ	3
➤	TARİH DERSİ 9. SINIF ORTAK SINAV İLÇE KATILIM* SAYILARI	4
➤	ORTAK SINAVIN DEĞERLENDİRİLMESİ	4
➤	MADDE ANALİZLERİNDE VERİLEN DEĞERLERİN ANLAMI	5
➤	SORU 01	6
➤	SORU 02	7
➤	SORU 03	8
➤	SORU 04	9
➤	SORU 05	10
➤	SORU 06	11
➤	SORU 07	12
➤	SORU 08	13
➤	SORU 09	14
➤	SORU 10	15
➤	SORU 11	16
➤	SORU 12	17
➤	SORU 13	18
➤	SORU 14	19
➤	SORU 15	20
➤	SORU 16	21
➤	SORU 17	22
➤	SORU 18	23
➤	SORU 19	24
➤	SORU 20	25

İL RAPORU

2018 - 2019 EĞİTİM VE ÖĞRETİM YILI TARİH DERSİ 2. DÖNEM 1. ORTAK SINAVI

GİRİŞ

<http://sakaryaodm.meb.gov.tr>

@sakaryaodm

sakaryaodm@gmail.com

© Sakarya Ölçme Değerlendirme Merkezi

Ortak Sınavın Kapsamı

Tarih Dersi 9. Sınıf

9. sınıf tarih dersi ortak sınavı, 1. dönemin ocak ayı kazanımları ile 2. dönemin ilk sekiz hafta sınavı ait kazanımlar dikkate alınarak hazırlanmıştır.

2. Dönem 1. Ortak Sınavında toplam 9 kazanımdan soru üretilmiştir. Ortak sınav sorularımız madde güçlükleri ve madde ayırt edicilik düzeyleri eşit olarak dağıtılmaya özen gösterilerek hazırlanmıştır.

Ortak Sınavların Hazırlanma Süreci

Ortak sınav sorularımız tam zamanlı görevle çalışan branş koordinatörlerimizce ve gönüllü soru yazarlarımızın katkılarıyla hazırlanmıştır. Hazırlanan sınavlar Ölçme Değerlendirme Merkezi'nde redakte edilerek A ve B grubu olarak yirmişer sorudan oluşmuş, farklı illerde pilot uygulaması gerçekleştirilmiştir. Pilot uygulama sonrasında kazanımlarla ilgili soru maddeleri analiz edilerek ortak sınavlar için en uygun sorular seçilmiştir.

Seçilen sorularla aynı sorulardan oluşan iki farklı kitapçık hazırlanmıştır. Soru kitapçıkları, öğrenci adına hazırlanan optik formlar ve kontrol çizelgeleri sınıf seviyelerine göre tasnif edilerek poşetlenmiştir. Okullar için oluşturulan sınav kutuları

kilitlenerek ilçelere teslim edilmiştir. İlçe ölçme değerlendirme komisyonları tarafından ortak sınavdan bir gün önce ya da sınav günü sabahı okullara teslim edilmiştir.

20 soru
9 kazanım

Ortak Sınav Uygulamasına Ait Bazı Veriler

TARİH DERSİ 9. SINIF ORTAK SINAV UYGULAMASINA AİT İSTATİKSEL VERİLER

Uygulanan ortak sınavla ait veriler TAP istatistik uygulaması kullanılarak analiz edilmiştir. Değerlendirme sürecinde optik form alanında yabancı uyruklu kısımları işaretli olan öğrenciler "Girmedi" alanı kodlananlar ile "Girmedi" olarak işaretlenmemesine rağmen gerçekte girmeyen öğrencilerin (optik formları ve cevap alanı boş bırakılan) verileri Excel programında temizlenmiştir. Bundan dolayı okullara gönderilen karnelerdeki ortalamalar ve öğrenci sayıları gibi bazı verilerin uyuşmadığı görülebilir.

İl geneli yapılan 9. sınıf tarih dersi ortak sınav uygulamasında hazırlanan kitapçıklardaki sorular konu bütünlüğü dikkate alınarak kolaydan zora olacak şekilde A ve B kitapçıklarında sıralanmıştır. Sınav uygulamasına katılarak istatistik verileri değerlendirilen toplam **12.409** öğrenci vardır.

Ortak sınav uygulamasına ait veriler aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Madde Analizlerinin Yorumlanması İçin Bazı Temel Bilgiler

MADDE GÜÇLÜK İNDEKSİ

Maddenin zorluğu veya kolaylığı hakkında bilgi verir. Madde puanlarının aritmetik ortalaması alınarak hesaplanır.

$0,00 \leq P_j \leq 1,00$ arasında değerler alır.

MADDE GÜÇLÜK DEĞERİ	YORUMU
0,00-0,20	Çok Zor
0,21-0,40	Zor
0,41-0,60	Orta Güçlükte
0,61-0,80	Kolay
0,81-1,00	Çok kolay

MADDE AYIRICILIK İNDEKSİ

Madde ayırt edicilik düzeyi, incelenen soru ile test toplam puanı arasındaki ilişkinin bir göstergesidir. İncelenen soru ile testte yüksek başarı ve düşük başarı gösteren öğrencileri ne kadar ayırt edilebildiği bu istatistikle belirlenmektedir (Henrysson, 1971; Kelley, 1939; Nunnally, 1972). d ile gösterilen ayırt edicilik katsayısı -1 ile 1 arasında değer alır. Ortalama ayırt edicilik katsayısı bir testte ya da alt testte yer alan soruların ayırt edicilik katsayılarının ortalamasıdır ve farklı başarı düzeylerindeki cevaplayıcıların test ya da alt testte yer alan sorularla hangi ölçüde ayırt edilebildiğinin göstergesidir.

MADDE AYIRICILIK DÜZEYİ	DEĞERLENDİRME
$d \geq 0,50$	Oldukça yüksek ayırt edicilik
$0,49 \geq d \geq 0,40$	Yüksek ayırt edicilik
$0,39 \geq d \geq 0,30$	Yeterli ayırt edicilik
$0,29 \geq d \geq 0,20$	Geliştirilebilir ayırt edicilik düzeyi: Daha yüksek bir ayırt etme gücü için soru gözden geçirilebilir.
$0,20 > d$	Yetersiz ayırt edicilik düzeyi: Soru gözden geçirilerek ayırt etme gücü artırılmalıdır.

KR-20 (İÇ TUTARLILIK KATSAYISI)

İç tutarlılık katsayısı testin bir defa uygulanması ile güvenilirliğin kestirilmesini sağlayan katsayıdır.

Bir testteki maddelere verilen cevaplar toplam test puanı ile uyumlu ise bu durumda testin iç tutarlılığa sahip olduğu söylenebilir. Yani bir testi oluşturan maddelerin birbiriyle uyumu iç tutarlılığı ifade eder. Ortak sınav uygulamamızda testi oluşturan maddelerin güçlük dereceleri hesaplanabildiğinden dolayı KR-20 iç tutarlılık katsayıları hesaplanmıştır. **KR-20 > 0,7** ise iç tutarlılık yüksektir yorumunu yapabiliriz.

ÜST VE ALT GRUPLAR

Ortak sınav uygulamasına katılan cevaplayıcı sayısının %27'si hesaplanır. Sıralanmış cevap kağıtlarından en yüksekten en düşüğe doğru grubun %27'si kadarı alınır; aynı işlem en düşük puandan yukarıya doğru da yapılır. Böylece test puanlarına göre %27'lik **üst ve alt gruplar** elde edilir. Bu iki grubun hiçbirine girmeyen aradaki cevap kağıtları kullanılmaz. Üst ve alt gruptaki cevap kağıdı sayıları genellikle eşittir. Ancak kesme puanlarına rastlayanların sayısı birden fazla ise bunların tamamının alınması gerekir. Bu durum alt ve üst gruptaki cevap kağıtlarının sayısının eşitliği anlamaz (TURGUT&BAYKUL,2015).

İL RAPORU

2018 - 2019 EĞİTİM VE ÖĞRETİM YILI TARİH DERSİ 2. DÖNEM 1. ORTAK SINAVI

DEĞERLENDİRME MADDE ANALİZLERİ

<http://sakaryaodm.meb.gov.tr>

@sakaryaodm

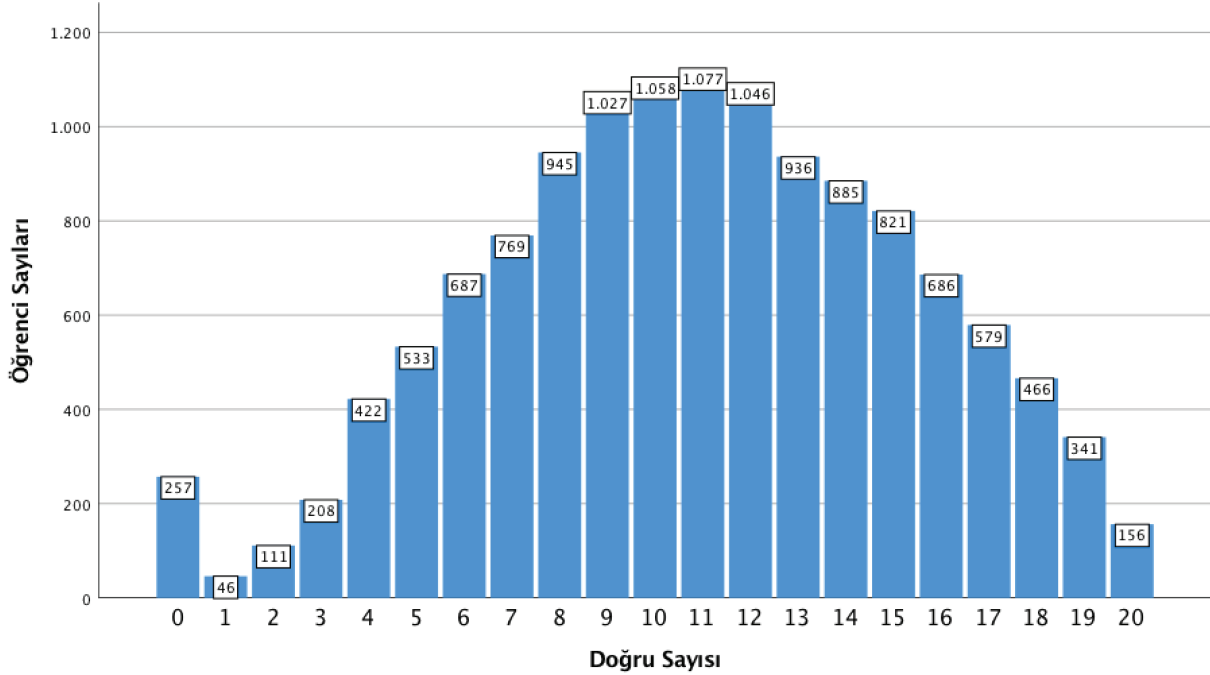
sakaryaodm@gmail.com

© Sakarya Ölçme Değerlendirme Merkezi

TARİH DERSİ 9. SINIF ORTAK SINAV ÖĞRENCİLERİ
DOĞRU SAYILARINA GÖRE FREKANS DEĞERLERİ

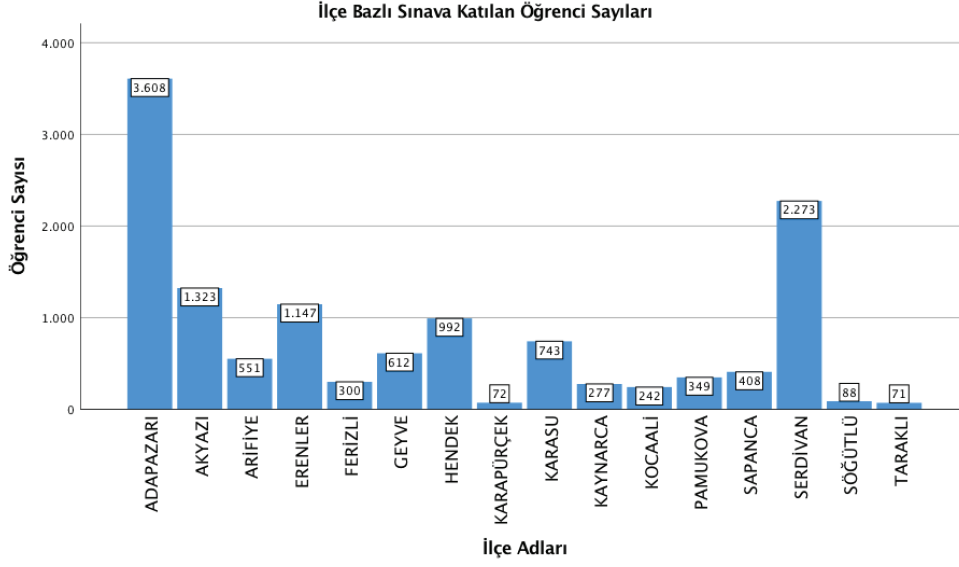
*Öğrenci katılımı, ilk okuma sonrası değerlendirilebilen öğrencileri kapsamaktadır.

Öğrencilerin Doğru Sayılarına Göre Dağılımı

TARİH DERSİ 9. SINIF ORTAK SINAV İLÇE KATILIM* SAYILARI

*Öğrenci katılımı, ilk okuma sonrası değerlendirilebilen öğrencileri kapsamaktadır.

Ortak sınav uygulamasına katılan öğrenci sayısı **12.409**'dur. Katılım sayısı en fazla olan ilçemiz Adapazarı, en az olan ise Taraklı'dır.

Ortak Sınavın Değerlendirilmesi

BETİMSSEL İSTATİSTİKLER	SONUÇLAR
Uygulamada Değerlendirilen Öğrenci Sayısı	12.409
Çoktan Seçmeli Madde Sayısı	20
Aritmetik Ortalaması	54,43
Test Ortalama Güçlüğü	0,56
Testi Ortalama Ayırt Ediciliği	0,50
KR-20 Güvenirlik Katsayısı	0,78

Tarih dersi 9. sınıf ortak sınavında testin madde güçlüğü **0,56** ve ayırt edicilik katsayısı **0,50** olarak hesaplanmıştır. Bu durumda testin orta güçlükte olduğu ve ayırt ediciliğinin oldukça yüksek düzeyde olduğu ifade edilebilir. Testin güvenilirlik katsayısı **KR-20** yöntemi ile **0,78** olarak hesaplanmıştır. Bu

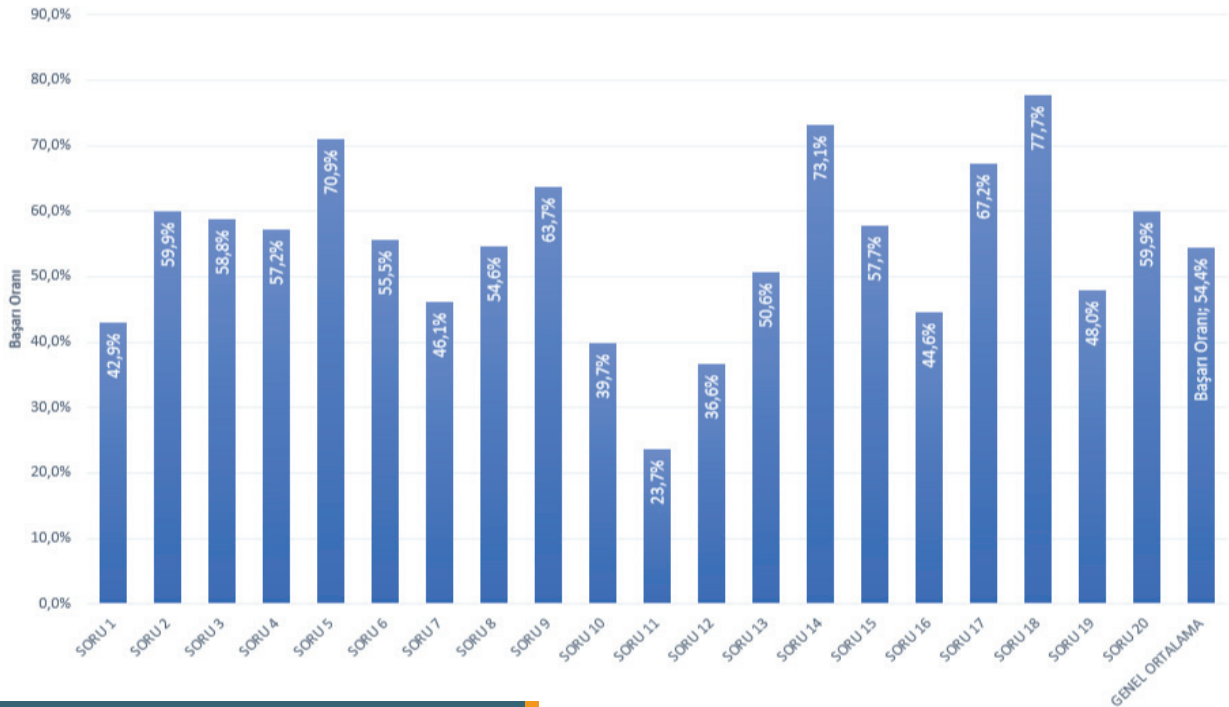
değerler testin güvenilirliğinin yüksek olduğuna işaret etmektedir($r > 0.70$).

9. sınıf tarih dersi ortak sınav sonuçlarında her bir doğru sayısının frekansı yandaki tabloda verilmiştir. **257** öğrencimizin hiç doğrusu yoktur. Öğrencilerimizin 247'si soruları tamamen boş bırakmış ya da ortak sınava girmediği halde optik forma "Girmedi" alanı kodlanmamıştır. 10'u ise tüm soruları yanlış cevaplamıştır. **156** öğrencimiz ise tüm soruları doğru cevaplamıştır. Tablodaki veriler incelendiğinde ortak sınav uygulamasına katılan öğrencilerimizin **%38,3**'ü

sorulara 9 veya daha az sayıda doğru yanıt vermişlerdir. Liselerde öğrenci sınıf geçme *baraj puanı* **50**'dir; bu durumda öğrencilerimizin **%61,7**'si geçer puan almışlardır. Öğrencilerimizin **%7,4**'ü ise **17** soru veya daha fazla soru cevaplamışlardır. 3. sayfada verilen histogram grafiği incelendiğinde sınavın normal dağılım ($p_j=0,56$, $mod=11$, $medyan=11$) gösterdiği yani ortak sınav uygulamasının orta güçlükte olduğu söylenebilir.

DOĞRU SAYISI	FREKANS	FREKANS ORAN %	YIĞMALI FREKANS ORAN %
0	257	2,0	2,0
1	46	0,4	2,3
2	111	0,9	3,2
3	208	1,6	4,8
4	422	3,2	8,0
5	533	4,1	12,1
6	687	5,3	17,3
7	769	5,9	23,2
8	945	7,2	30,5
9	1027	7,9	38,3
10	1058	8,1	46,4
11	1077	8,2	54,7
12	1046	8,0	62,7
13	936	7,2	69,9
14	885	6,8	76,6
15	821	6,3	82,9
16	686	5,3	88,2
17	579	4,4	92,6
18	466	3,6	96,2
19	341	2,6	98,8
20	156	1,2	100,0

Soru Bazlı Başarım Oranları

MADDE ANALİZLERİNDE VERİLEN DEĞERLERİN ANLAMI

DOĞRU SEÇENEK	A	B	C	D	E
TOPLAM	525 (0,045)	9519* (0,813)	1057 (0,090)	554 (0,047)	

Öğrenci Sayısı

Öğrenci Oranı

SORU 01

1. Moğol İmparatoru Cengiz Han'ın hazırladığı yasalar, Türk ve Moğol töreleri esas alınarak zaman içinde yazılı hâle getirilmiştir. Bu yasalar İslamiyeti kabul eden Moğol yöneticileri tarafından da uygulanmıştır.

Buna göre,

- I. Yasalar yapılırken Türk kültüründen etkilenilmiştir.
II. Gelenekler yasaların belirlenmesinde etkili olmuştur.
III. Yasaların yazılı hâle gelmesinde İslamiyete geçiş etkili olmuştur.

ifadelerinden hangileri doğrudur?

- A) Yalnız I
B) Yalnız II
C) I ve II
D) I ve III
E) I, II ve III

DERS	TARİH	MADDE GÜÇLÜĞÜ(P)			
SINIF	9. SINIF	AYIRT EDİCİLİĞİ(d)			
KAZANIM	9.3.4. İlk Çağ'ın sonlarından itibaren gerçekleştirilen hukuki düzenlemelerin günümüzün evrensel hukuk ilkelerine temel teşkil ettiğini kavrar.				
DOĞRU SEÇENEK			✓		
	A	B	C	D	E
TOPLAM	522 (0,042)	467 (0,038)	5479*(0,442)	1743 (0,140)	4175 (0,336)
ÜST GRUP	69 (0,018)	45 (0,012)	2978 (0,763)	117 (0,030)	689 (0,176)
ALT GRUP	248 (0,071)	244 (0,070)	658 (0,189)	910 (0,261)	1415 (0,406)
FARK	-179(-0,054)	-199(-0,059)	2320 (0,574)	-793(-0,231)	-726(-0,230)

MADDE YORUMU

Sorunun madde güçlüğü 0.44 ve ayırt ediciliği 0.57 olarak hesaplanmıştır. Bu verilere göre madde, güçlüğü "ORTA GÜÇLÜKTE" ve ayırt ediciliği "OL-DUKÇA YÜKSEK" düzeyde olarak değerlendirilebilir. Üst grupta, maddenin doğru cevaplanma oranı yaklaşık % 76 iken alt grupta bu oran % 19'dur.

Yanlış cevap olarak üst ve alt gruplarda en çok "E" seçeneği işaretlenmiştir. Bunun sebebi soruyu yanlış cevaplayan öğrencilerin "İslam öncesi hukuk sistemi" ni kavrayamamaları olduğu söylenebilir.

SORU 02

2. -Orta Asya'nın en eski kültürü olarak kabul edilir.
-Türkler için önemli olan atın ilk defa evcilleştirildiği kültürdür.
Yukarıda sözü edilen kültür merkezi hangisidir?
- A) Anav
B) Afanesyevo
C) Andronova
D) Karasuk
E) Tagar

DERS	TARİH	MADDE GÜÇLÜĞÜ(P)	0,62
SINIF	9. SINIF	AYIRT EDİCİLİĞİ(d)	0,54
KAZANIM	9.4.1. Türklerin Asya'da tarih sahnesine çıktıkları ve yaşadıkları alanlar ile başlıca kültür çevrelerini tanır.		
DOĞRU SEÇENEK	✓		
	A	B	C
	D	E	
TOPLAM	7677*(0,619)	1458 (0,117)	1067 (0,086)
ÜST GRUP	3386 (0,867)	277 (0,071)	100 (0,026)
ALT GRUP	1149 (0,330)	582 (0,167)	551 (0,158)
FARK	2237 (0,537)	-305(-0,096)	-451(-0,133)
			1235 (0,100)
			84 (0,022)
			631 (0,181)
			50 (0,013)
			547 (0,157)
			-497(-0,144)

MADDE YORUMU

Sorunun madde güçlüğü 0.62 ve ayırt ediciliği 0.54 olarak hesaplanmıştır. Bu verilere göre madde, güçlüğü "KOLAY" ve ayırt ediciliği "OLDUKÇA YÜKSEK" düzeyde olarak değerlendirilebilir. Üst grupta, maddenin doğru cevaplanma oranı yaklaşık % 87 iken alt grupta bu oran % 33'tür.

Özellikle alt grup öğrencilerinin bütün çeldiricilere eşit dağıldığı görülmüştür. Bilgi düzeyinde olan bu sorunun yanlış cevaplanmasının sebebinin öğrenme eksikliği olduğu düşünülmektedir.

SORU 03

3. Eski Türk toplumunun sosyal yapısını oluşturan unsurların küçükten büyüğe doğru sıralanışı aşağıdakilerden hangisidir ?

- A) Urug→Oguş→Boy→Budun→İl
 B) Boy→Urug→Oguş→İl→Budun
 C) İl→Budun→Urug→Oguş→Boy
 D) Oguş→Urug→Boy→Budun→İl
 E) Budun→Boy→İl→Urug→Oguş

DERS	TARİH		MADDE GÜÇLÜĞÜ(P)		0,61
SINIF	9. SINIF		AYIRT EDİCİLİĞİ(d)		0,51
KAZANIM	9.4.2. İlk ve Orta Çağlarda İç Asya'daki Türk siyasi teşekküllerinin güç ve yönetim yapısını kavrar.				
DOĞRU SEÇENEK			✓		
	A	B	C	D	E
TOPLAM	2583 (0,208)	864 (0,070)	984 (0,079)	7535*(0,607)	412 (0,033)
ÜST GRUP	384 (0,098)	72 (0,018)	73 (0,019)	3338 (0,855)	33 (0,008)
ALT GRUP	1039 (0,298)	447 (0,128)	550 (0,158)	1191 (0,342)	241 (0,069)
FARK	-655(-0,200)	-375(-0,110)	-477(-0,139)	2147 (0,513)	-208(-0,061)

MADDE YORUMU

Sorunun madde gücü 0.61 ve ayırt ediciliği 0.51 olarak hesaplanmıştır. Bu verilere göre madde, gücü "KOLAY" ve ayırt ediciliği "OLDUKÇA YÜKSEK" düzeyde olarak değerlendirilebilir. Üst grupta, maddenin doğru cevaplanma oranı yaklaşık % 86 iken alt grupta bu oran % 34'tür.

Bu soruda tüm öğrencilerin %20'sinin "A" çeldiricisine yöneldikleri görülmektedir. Bunda yanlış öğrenme ya da soruyu dikkatli okumamaktan kaynaklanan hataların etkili olduğu düşünülebilir.

SORU 04

4. İlk Türk devletlerinde törenin oluşumunda;

- I. kağan emirleri,
 II. kurultay kararları,
 III. toplumda var olan gelenekler
ifadelerinden hangileri etkili olmuştur?

- A) Yalnız I
 B) Yalnız II
 C) Yalnız III
 D) II ve III
 E) I, II ve III

DERS	TARİH		MADDE GÜÇLÜĞÜ(P)	0,59	
SINIF	9. SINIF		AYIRT EDİCİLİĞİ(d)	0,38	
KAZANIM	9.4.2. İlk ve Orta Çağlarda İç Asya'daki Türk siyasi teşekküllerinin güç ve yönetim yapısını kavrar.				
DOĞRU SEÇENEK					✓
	A	B	C	D	E
TOPLAM	541 (0,044)	515 (0,042)	2185 (0,176)	1830 (0,147)	7320*(0,590)
ÜST GRUP	26 (0,007)	21 (0,005)	600 (0,154)	251 (0,064)	3002 (0,769)
ALT GRUP	335 (0,096)	323 (0,093)	617 (0,177)	836 (0,240)	1362 (0,391)
FARK	-309(-0,090)	-302(-0,087)	-17(-0,024)	-585(-0,176)	1640 (0,378)

MADDE YORUMU

Sorunun madde gücü 0.59 ve ayırt ediciliği 0.38 olarak hesaplanmıştır. Bu verilere göre madde, gücü "ORTA GÜÇLÜKTE" ve ayırt ediciliği "YETERLİ" düzeyde olarak değerlendirilebilir. Üst grupta, maddenin doğru cevaplanma oranı yaklaşık % 77 iken alt grupta bu oran % 39'dur.

Yanlış cevap olarak üst grup en çok %15,4 ile "C" seçeneğini, alt grup ise % 24 ile "D" seçeneğini işaretlemiştir. Bunun sebebinin öğrencilerde yanlış öğrenme olduğu söylenebilir.

SORU 05

5. İslamiyet öncesi dönemde Orta Asya'da yaşayan Türkler, bozkır bitki örtüsünün görüldüğü sahalarda konar-göçer yaşam sürerek hayvancılıkla uğraşmışlardır. Suyun ve iklimin elverişli olduğu bölgelerde de yerleşik hayata geçerek tarım ve hayvancılık yapmışlardır.

Bu bilgiye göre söylenebilecek en kapsamlı yargı hangisidir?

- A) Orta Asya'da bozkır kültürü görülmüştür.
 B) Orta Asya'da Türkler yerleşik yaşam sürmüştür.
 C) Coğrafi koşullar yaşam tarzının oluşmasında etkili olmuştur.
 D) Orta Asya'da Türkler daha çok hayvancılıkla uğraşmıştır.
 E) Orta Asya'da tarım hayvancılıktan daha geç başlamıştır.

DERS	TARİH		MADDE GÜÇLÜĞÜ(P)	0,73	
SINIF	9. SINIF		AYIRT EDİCİLİĞİ(d)	0,58	
KAZANIM	9.4.3. İslamiyet öncesi dönemde Türklerin yaşadığı coğrafyalar ile hayat tarzları arasındaki ilişkiyi analiz eder.				
DOĞRU SEÇENEK			✓		
	A	B	C	D	E
TOPLAM	863 (0,070)	1015 (0,082)	9065*(0,731)	966 (0,078)	475 (0,038)
ÜST GRUP	61 (0,016)	23 (0,006)	3772 (0,966)	28 (0,007)	19 (0,005)
ALT GRUP	507 (0,146)	665 (0,191)	1343 (0,386)	647 (0,186)	299 (0,086)
FARK	-446(-0,130)	-642(-0,185)	2429 (0,580)	-619(-0,179)	-280(-0,081)

MADDE YORUMU

Sorunun madde gücü 0.73 ve ayırt ediciliği 0.58 olarak hesaplanmıştır. Bu verilere göre madde, gücü "KOLAY" ve ayırt ediciliği "OLDUKÇA YÜKSEK" düzeyde olarak değerlendirilebilir. Üst grupta, maddenin doğru cevaplanma oranı yaklaşık % 97 iken alt grupta bu oran % 39'dur.

Yanlış cevap olarak üst grubun "en kapsamlı" yargısını göz önünde bulundurmayarak yanlış seçeneği cevapladığı, çok az oranda diğer seçeneklere yöneldiği kanaati oluşmaktadır. Alt grupta göçebe yaşam tarzına dair bilgi eksikliği ya da yanlış öğrenmeden kaynaklanan yanlışlıklar yapıldığı düşünülmektedir.

SORU 06

6. Orta Asya'da büyük devletler kuran Türkler, ipek, buğday ve pirinç gibi ihtiyaç duydukları temel ürünleri Çin'den almışlardır. Çin ile mücadele ettikleri dönemlerde ise bazı tarım ürünlerini temin etmekte sorunlar yaşamışlardır. Bu nedenle buğdayı tarıma elverişli yerlerde kendileri üretmişlerdir.

Verilen bilgilere göre Türklerin buğday yetiştirmek istemelerinin nedeni hangisidir?

- A) Tarımın göçebe yaşama göre daha cazip olması
B) Ekonomik bağımsızlık istenmesi
C) Tarımın devlet politikası haline getirilmek istenmesi
D) İnançları gereği tarıma yönelmeleri
E) Tahıl ticareti yapmak istemeleri

DERS	TARİH	MADDE GÜÇLÜĞÜ(P)			
SINIF	9. SINIF	AYIRT EDİCİLİĞİ(d)			
KAZANIM	9.4.5. Asya merkezli Türk Devletlerinin çevrelerindeki devletlerle ilişkilerinin çok boyutlu yapısını analiz eder.				
DOĞRU SEÇENEK		✓			
	A	B	C	D	E
TOPLAM	1508 (0,122)	7072*(0,570)	1824 (0,147)	365 (0,029)	1615 (0,130)
ÜST GRUP	174 (0,045)	3334 (0,854)	223 (0,057)	26 (0,007)	143 (0,037)
ALT GRUP	728 (0,209)	896 (0,257)	773 (0,222)	240 (0,069)	832 (0,239)
FARK	-554(-0,165)	2438 (0,597)	-550(-0,165)	-214(-0,062)	-689(-0,202)

MADDE YORUMU

Sorunun madde güçlüğü 0.57 ve ayırt ediciliği 0.60 olarak hesaplanmıştır. Bu verilere göre madde, güçlüğü "ORTA GÜÇLÜKTE" ve ayırt ediciliği "OLDUKÇA YÜKSEK" düzeyde olarak değerlendirilebilir. Üst grupta, maddenin doğru cevaplanma oranı yaklaşık % 85 iken alt grupta bu oran % 26'dır.

Alt grupta yanlış cevap veren öğrencilerin soruda belirtilen buğday ve pirinç gibi ürünleri soru köküne bakmaksızın "E" seçeneği ile ilişkilendirdiği için soruya yanlış cevap verdikleri düşünülmektedir.

SORU 07

7. İslamiyet öncesi Arap Yarımadası'nda en yaygın inanç olarak görülen putperestliğin dışında Musevilik, Hristiyanlık ve Haniflik de görülürdü. Putların konulduğu Kâbe'nin Mekke'de olması ve Mekke'nin ticaret yolları üzerinde bulunması bu şehrin önemini arttırıyordu.

Yukarıdaki bilgilere göre Arap Yarımadası ile ilgili;

- I. Mekke'nin, dinî ve ekonomik açıdan önemli olduğu,
II. tek tanrılı dinlere de inanıldığı,
III. sınıf ayrımının görüldüğü

yargılarından hangisine ulasılamaz?

- A) Yalnız I
B) Yalnız II
C) Yalnız III
D) I ve II
E) II ve III

DERS	TARİH		MADDE GÜÇLÜĞÜ(P)	0,48	
SINIF	9. SINIF		AYIRT EDİCİLİĞİ(d)	0,49	
KAZANIM	9.5.1. İslamiyet'in doğuşu sırasında Arap Yarımadası, Asya, Avrupa ve Afrika'nın genel durumunu açıklar.				
DOĞRU SEÇENEK	✓				
	A	B	C	D	E
TOPLAM	903 (0,073)	1727 (0,139)	5912*(0,476)	1326 (0,107)	2512 (0,202)
ÜST GRUP	78 (0,020)	197 (0,050)	2856 (0,732)	256 (0,066)	516 (0,132)
ALT GRUP	479 (0,138)	735 (0,211)	835 (0,240)	528 (0,152)	887 (0,255)
FARK	-401(-0,118)	-538(-0,161)	2021 (0,492)	-272(-0,086)	-371(-0,123)

MADDE YORUMU

Sorunun madde gücü 0.48 ve ayırt ediciliği 0.49 olarak hesaplanmıştır. Bu verilere göre madde, gücü "ORTA GÜÇLÜKTE" ve ayırt ediciliği "YÜKSEK" düzeyde olarak değerlendirilebilir. Üst grupta, maddenin doğru cevaplanma oranı yaklaşık % 73 iken alt grupta bu oran % 24'tür.

Üst grup öğrencilerinin % 13,2'si ve alt grubun %25,5'i "E" çeldiricisine yönelmiş görülmektedir. Bunun sebebinin İslam öncesi dönemde tek tanrılı dinin varlığını bilmemekten kaynaklandığı düşünülebilir.

SORU 08

8. Müslümanlar, Hz. Muhammed Dönemi'nde kendilerini korumak ve İslamiyeti yaymak amacıyla bazı savaşlar ve seferler yapmışlardır.

Aşağıdakilerden hangisi Hz. Muhammed Dönemi'nde gerçekleşen askerî faaliyetlerden biri değildir?

- A) Hendek Savaşı kazanılarak Medine, müşriklerin saldırısından korundu.
 B) Hayber Kalesi fethedilerek Şam ticaret yolunun güvenliği sağlandı.
 C) Müşriklerin elinde bulunan Mekke fethedildi.
 D) Tebuk Seferi sonucunda bölgedeki kabileler İslamiyeti kabul etti.
 E) Yermük Savaşı'yla Suriye'nin önemli yerleri fethedildi.

DERS	TARİH	MADDE GÜÇLÜĞÜ(P)	0,56		
SINIF	9. SINIF	AYIRT EDİCİLİĞİ(d)	0,48		
KAZANIM	9.5.2. Hz. Muhammed ve Dört Halife Dönemi'nde Müslümanların Arap Yarımadası ve çevresinde siyasi hâkimiyet kurmaya yönelik faaliyetlerini kavrar.				
DOĞRU SEÇENEK			✓		
	A	B	C	D	E
TOPLAM	588 (0,047)	1977 (0,159)	730 (0,059)	2127 (0,171)	6951*(0,560)
ÜST GRUP	40 (0,010)	250 (0,064)	63 (0,016)	397 (0,102)	3147 (0,806)
ALT GRUP	382 (0,110)	796 (0,229)	423 (0,121)	741 (0,213)	1126 (0,323)
FARK	-342(-0,099)	-546(-0,165)	-360(-0,105)	-344(-0,111)	2021 (0,483)

MADDE YORUMU

Sorunun madde güçlüğü 0.56 ve ayırt ediciliği 0.48 olarak hesaplanmıştır. Bu verilere göre madde, güçlüğü "ORTA GÜÇLÜKTE" ve ayırt ediciliği "YÜKSEK" düzeyde olarak değerlendirilebilir. Üst grupta, maddenin doğru cevaplanma oranı yaklaşık % 81 iken alt grupta bu oran % 32'dir.

Bu soruyu üst grubun % 80'i doğru yaparken alt grupta bu oran % 32'dir. Alt grubun çeldiricilere dağıldığından yola çıkarak öğrencilerde bilgi eksikliği olduğu yargısına varılabilir.

SORU 09

9. Tarih boyunca toplumlar askeri ve sosyo-ekonomik durumlarına göre birbirlerinden farklılık göstermiştir. Konar-göçer toplumlar askerlik alanında ilerlerken yerleşik toplumlar üretim alanında ilerlemişlerdir.

Buna göre konar-göçerlerin askerlik alanında gelişmiş olmalarının sebepleri arasında hangisi yoktur?

- A) Kalabalık bir nüfusa sahip olmaları
B) Dış saldırılara açık olmaları
C) Yaşam tarzlarının askerliğe uygun olması
D) Birlikte hareket etme becerilerinin gelişmiş olması
E) Doğa ile mücadele hâlinde olmaları

DERS	TARİH	MADDE GÜÇLÜĞÜ(P)			
SINIF	9. SINIF	AYIRT EDİCİLİĞİ(d)			
KAZANIM	9.3.3. Orta Çağ'da Asya ve Avrupa'da askerî organizasyon biçimleri ile toplumların yaşam tarzları (konar-göçer ve yerleşik) arasındaki bağlantıyı analiz eder.				
DOĞRU SEÇENEK	✓				
	A	B	C	D	E
TOPLAM	8137*(0,656)	1032 (0,083)	828 (0,067)	489 (0,039)	1899 (0,153)
ÜST GRUP	3526 (0,903)	118 (0,030)	27 (0,007)	24 (0,006)	209 (0,054)
ALT GRUP	1193 (0,343)	531 (0,152)	518 (0,149)	318 (0,091)	909 (0,261)
FARK	2333 (0,561)	-413(-0,122)	-491(-0,142)	-294(-0,085)	-700(-0,208)

MADDE YORUMU

Sorunun madde gücü 0.66 ve ayırt ediciliği 0.56 olarak hesaplanmıştır. Bu verilere göre madde, gücü "KOLAY" ve ayırt ediciliği "OLDUKÇA YÜKSEK" düzeyde olarak değerlendirilebilir. Üst grupta, maddenin doğru cevaplanma oranı yaklaşık % 90 iken alt grupta bu oran % 34'tür.

Bu soruyu yanlış yapan öğrencilerin tüm öğrenciler içinde %15,3 ile "E" çeldiricisine daha çok yöneldikleri görülmektedir. Buna göre konar-göçer yaşamın doğada mücadele gerektirdiği gerçeğini kavrayamadıkları kanaati oluşmaktadır.

SORU 10

10. Batı Avrupa'da ordunun ana unsurunu şövalyeler oluşturuyordu. Şövalyeler zırh, kalkan, mızrak ve kılıç gibi savaş aletleri kullanırken Orta Asya'daki ordular atlı okçulardan oluşuyordu.

Bu bilgilere göre aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

- A) Şövalyelerin daha cesur olduğuna
- B) Avrupa ordularının genellikle piyadelerden oluştuğuna
- C) Avrupa'ya yapılan seferlerin artış gösterdiğine
- D) Asyalı askerlerin manevra kabiliyetinin daha fazla olduğuna
- E) Feodal yönetimlerin güç kaybettiğine

DERS	TARİH				MADDE GÜÇLÜĞÜ(P)	0,41
SINIF	9. SINIF				AYIRT EDİCİLİĞİ(d)	0,42
KAZANIM	9.3.3. Orta Çağ'da Asya ve Avrupa'da askerî organizasyon biçimleri ile toplumların yaşam tarzları (konar-göçer ve yerleşik) arasındaki bağlantıyı analiz eder.					
DOĞRU SEÇENEK					✓	
	A	B	C	D	E	
TOPLAM	1094 (0,088)	4327 (0,349)	733 (0,059)	5074*(0,409)	1155 (0,093)	
ÜST GRUP	34 (0,009)	1222 (0,313)	56 (0,014)	2460 (0,630)	129 (0,033)	
ALT GRUP	704 (0,202)	1143 (0,328)	407 (0,117)	731 (0,210)	485 (0,139)	
FARK	-670(-0,193)	79(-0,015)	-351(-0,103)	1729 (0,420)	-356(-0,106)	

MADDE YORUMU

Sorunun madde güçlüğü 0.41 ve ayırt ediciliği 0.42 olarak hesaplanmıştır. Bu verilere göre madde, güçlüğü "ORTA GÜÇLÜKTE" ve ayırt ediciliği "YÜKSEK" düzeyde olarak değerlendirilebilir. Üst grupta, maddenin doğru cevaplanma oranı yaklaşık % 63 iken alt grupta bu oran % 21'dir.

Üst ve alt gruplarda yanlış yapan öğrencilerin "B" çeldiricisine yöneldikleri görülmektedir. Bunun sebebinin "şövalye" kavramı ile Avrupa ordu sistemi hakkında eksik ya da yanlış bilgiye sahip oldukları söylenebilir. Ayrıca burada öğrencilerin yaya ve süvari asker farkını anlayamamalarının etkili olduğu söylenebilir.

SORU 11

11. Hangisi ilk Türk devletlerinin yönetimiyle ilgili bir özellik değildir?

- A) Hatunun kurultaya katılma hakkının bulunması
- B) Doğuyu yöneten hükümdarın yabguya bağlı hareket etmesi
- C) Kurultaya başkanlık etme görevinin kağana ait olması
- D) Ayukı adıyla bir hükûmetin bulunması
- E) Törelere hükümdarın da uyma zorunluluğunun olması

DERS	TARİH	MADDE GÜÇLÜĞÜ(P)	0,24		
SINIF	9. SINIF	AYIRT EDİCİLİĞİ(d)	0,33		
KAZANIM	9.4.2. İlk ve Orta Çağlarda İç Asya'daki Türk siyasi teşekküllerinin güç ve yönetim yapısını kavrar.				
DOĞRU SEÇENEK		✓			
	A	B	C		
DOĞRU SEÇENEK		✓			
	D	E			
TOPLAM	2656 (0,214)	3011*(0,243)	723 (0,058)	4714 (0,380)	1247 (0,100)
ÜST GRUP	440 (0,113)	1765 (0,452)	115 (0,029)	1373 (0,352)	202 (0,052)
ALT GRUP	926 (0,266)	413 (0,119)	384 (0,110)	1212 (0,348)	523 (0,150)
FARK	-486(-0,153)	1352 (0,333)	-269(-0,081)	161 (0,004)	-321(-0,098)

MADDE YORUMU

Sorunun madde güçlüğü 0.24 ve ayırt ediciliği 0.33 olarak hesaplanmıştır. Bu verilere göre madde, güçlüğü "ZOR" ve ayırt ediciliği "YETERLİ" düzeyde olarak değerlendirilebilir. Üst grupta, maddenin doğru cevaplanma oranı yaklaşık % 45 iken alt grupta bu oran % 12'dir.

Üst grubun %35,2'si alt grubun ise %34,8'i "D" çeldirisine yönelmiştir. Bu soruya verilen yanlış cevaplardan Türk devlet yapısının temel taşı olan "Kurultay" teriminin anlaşılmadığına ve Ayukı denen hükûmet sisteminin öğrenilemediğine ulaşılabilir. Bunun sebebinin bilgi eksikliği ya da yanlış öğrenme olduğu söylenebilir.

SORU 12

12. Türklerin bir kısmının Çinlilerle yakınlaşması, kültürel yönden Çin'in etkisi altına girmelerine neden olmuştur. Bunun bir sonucu olarak da Türkler kendi dinlerinin yanında Maniheizm ve Budizm gibi inançları da benimsemişlerdir.

Hangisi bu değişikliğin sonuçlarından biri değildir?

- A) Siyasi olarak güç kazanmışlardır.
 B) Mimaride gelişmişlerdir.
 C) Yeni edebî örnekler ortaya çıkmıştır.
 D) Yemek kültürleri değişmiştir.
 E) Savaşçılık özellikleri azalmıştır.

DERS	TARİH	MADDE GÜÇLÜĞÜ(P)	0,38		
SINIF	9. SINIF	AYIRT EDİCİLİĞİ(d)	0,61		
KAZANIM	9.4.2. İlk ve Orta Çağlarda İç Asya'daki Türk siyasi teşekküllerinin güç ve yönetim yapısını kavrar.				
DOĞRU SEÇENEK	✓				
	A	B	C		
	D	E			
TOPLAM	4670*(0,376)	1878 (0,151)	834 (0,067)	1466 (0,118)	3533 (0,285)
ÜST GRUP	2862 (0,733)	251 (0,064)	76 (0,019)	60 (0,015)	652 (0,167)
ALT GRUP	431 (0,124)	690 (0,198)	444 (0,128)	864 (0,248)	1038 (0,298)
FARK	2431 (0,609)	-439(-0,134)	-368(-0,108)	-804(-0,233)	-386(-0,131)

MADDE YORUMU

Sorunun madde gücü 0.38 ve ayırt ediciliği 0.61 olarak hesaplanmıştır. Bu verilere göre madde, gücü "ZOR" ve ayırt ediciliği "OLDUKÇA YÜKSEK" düzeyde olarak değerlendirilebilir. Üst grupta, maddenin doğru cevaplanma oranı yaklaşık % 73 iken alt grupta bu oran % 12'dir.

Bu soruda üst grubun %16,7'si ve alt grubun % 29,8 ile "E" çeldiricisine yöneldikleri görülmektedir. Bunun sebebinin öğrencilerin, Türklerin Maniheizm ve Budizm dinlerine inandıkları için savaşçı özelliklerinin azalabileceğini düşünemedikleri olabilir.

SORU 13

13. Orhun Yazıtlarında Bilge Kağan: “Tengri irade ettiği için kutum olduğu için kağan oldum.” demiştir. Uygur Devleti’nde de benzer durum söz konusudur. Uygurlara ait Karabalsagun Yazıtı’nda, Böğü Kağan’ın ünvanı “Tengride kut bulmuş.” olarak belirtilmiştir. **Bu metinden çıkarılabilecek yargı hangisidir?**

- A) Hükümdar halk tarafından seçilmiştir.
 B) Türkler, köklü ve yerleşik toplum yapısına sahiptir.
 C) Hakan ülkeyi kurultayla birlikte yönetmiştir.
 D) Ülke yönetme yetkisi ilahi kaynaklıdır.
 E) Hükümdar ülkeyi tanrı-kral olarak yönetmiştir.

DERS	TARİH		MADDE GÜÇLÜĞÜ(P)	0,52	
SINIF	9. SINIF		AYIRT EDİCİLİĞİ(d)	0,71	
KAZANIM	9.4.2. İlk ve Orta Çağlarda İç Asya’daki Türk siyasi teşekküllerinin güç ve yönetim yapısını kavrar.				
DOĞRU SEÇENEK			✓		
	A	B	C	D	E
TOPLAM	1681 (0,135)	960 (0,077)	1059 (0,085)	6485*(0,523)	2184 (0,176)
ÜST GRUP	82 (0,021)	25 (0,006)	55 (0,014)	3471 (0,889)	268 (0,069)
ALT GRUP	884 (0,254)	570 (0,164)	589 (0,169)	618 (0,177)	798 (0,229)
FARK	-802(-0,233)	-545(-0,157)	-534(-0,155)	2853 (0,712)	-530(-0,161)

MADDE YORUMU

Sorunun madde güçlüğü 0.52 ve ayırt ediciliği 0.71 olarak hesaplanmıştır. Bu verilere göre madde, güçlüğü “ORTA GÜÇLÜKTE” ve ayırt ediciliği “OLDUKÇA YÜKSEK” düzeyde olarak değerlendirilebilir. Üst grupta, maddenin doğru cevaplanma oranı yaklaşık % 89 iken alt grupta bu oran % 18’dir.

Özellikle alt grubun çeldiricilere eşit dağıldığı bu soruda öğrencilerin okuduğunu anlamadıkları ve bilgi eksikliğinin olduğu düşünülebilir.

SORU 14

14. Orta Asya'da yaşayan Türk topluluklarının konar-göçer yaşam tarzını benimsedikleri bilinmektedir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi konar- göçer yaşam tarzının sonuçlarından biri değildir?

- A) Eşyaların taşınabilir türden olması
- B) Yazılı hukuk kurallarının görülmesi
- C) Sosyal dayanışmanın olması
- D) Yaylak-kışlak hayatının görülmesi
- E) Dışa açık yaşam biçiminin görülmesi

DERS	TARİH	MADDE GÜÇLÜĞÜ(P)	0,75
SINIF	9. SINIF	AYIRT EDİCİLİĞİ(d)	0,52
KAZANIM	9.4.3. İslamiyet öncesi dönemde Türklerin yaşadığı coğrafyalar ile hayat tarzları arasındaki ilişkiyi analiz eder.		
DOĞRU SEÇENEK		✓	
	A	B	C
TOPLAM	1170 (0,094)	9338*(0,753)	752 (0,061)
ÜST GRUP	35 (0,009)	3754 (0,962)	49 (0,013)
ALT GRUP	779 (0,224)	1526 (0,438)	458 (0,132)
FARK	-744(-0,215)	2228 (0,523)	-409(-0,119)

MADDE YORUMU

Sorunun madde güçlüğü 0.75 ve ayırt ediciliği 0.52 olarak hesaplanmıştır. Bu verilere göre madde, güçlüğü "KOLAY" ve ayırt ediciliği "OLDUKÇA YÜKSEK" düzeyde olarak değerlendirilebilir. Üst grupta, maddenin doğru cevaplanma oranı yaklaşık % 96 iken alt grupta bu oran % 44'tür.

Üst grubun tamamına yakınının (%96,2) doğru cevapladığı bu soruda, alt grup çeldiricilere neredeyse eşit dağılmıştır. Bunun sebebinin konar- göçer toplumun yaşam biçiminin kavranamamasının olduğu düşünülmektedir.

SORU 15

15. I. Nüfus artışı nedeniyle otlakların yetersizliği,
II. Kuraklığa bağlı olarak ortaya çıkan kıtlık,
III. Çin ve Moğol baskısı

Yukarıdakilerden hangileri Türklerin Orta Asya'dan göç etmelerinin ekonomik sebepleri arasında gösterilebilir?

- A) Yalnız I
B) Yalnız II
C) Yalnız III
D) I ve II
E) I, II ve III

DERS	TARİH		MADDE GÜÇLÜĞÜ(P)	0,59	
SINIF	9. SINIF		AYIRT EDİCİLİĞİ(d)	0,40	
KAZANIM	9.4.3. İslamiyet öncesi dönemde Türklerin yaşadığı coğrafyalar ile hayat tarzları arasındaki ilişkiyi analiz eder.				
DOĞRU SEÇENEK				✓	
	A	B	C	D	E
TOPLAM	756 (0,061)	1385 (0,112)	800 (0,064)	7375*(0,594)	2064 (0,166)
ÜST GRUP	160 (0,041)	437 (0,112)	87 (0,022)	3016 (0,773)	203 (0,052)
ALT GRUP	331 (0,095)	412 (0,118)	413 (0,119)	1298 (0,373)	1007 (0,289)
FARK	-171(-0,054)	25(-0,006)	-326(-0,096)	1718 (0,400)	-804(-0,237)

MADDE YORUMU

Sorunun madde güçlüğü 0.59 ve ayırt ediciliği 0.40 olarak hesaplanmıştır. Bu verilere göre madde, güçlüğü "ORTA GÜÇLÜKTE" ve ayırt ediciliği "YÜKSEK" düzeyde olarak değerlendirilebilir. Üst grupta, maddenin doğru cevaplanma oranı yaklaşık % 77 iken alt grupta bu oran % 37'dir.

Bu soruya yanlış cevap veren öğrencilerin üst grupta %11,2 ile "B" çeldiricisine, alt grubun ise %28,9 ile "E" çeldiricisine yöneldikleri görülmektedir. Bunun sebebinin soruda geçen "ekonomik sebepler" ayrımına dikkat etmemeleri olduğu düşünülmektedir.

SORU 16

16. Aşağıda verilenlerden hangisi Kavimler Göçü'nün sonuçlarından biri değildir?

- A) Günümüz Avrupa milletlerinin temelini atılması
- B) Roma İmparatorluğu'nun ikiye ayrılması
- C) Avrupa'da Türk kültürünün tanınması
- D) Feodalitenin güç kazanması
- E) Asya Hun Devleti'nin kurulması

DERS	TARİH	MADDE GÜÇLÜĞÜ(P)	0,46		
SINIF	9. SINIF	AYIRT EDİCİLİĞİ(d)	0,64		
KAZANIM	9.4.4. Kavimler Göçü'nün sebep ve sonuçlarını siyasi ve sosyal açılarından analiz eder.				
DOĞRU SEÇENEK			✓		
	A	B	C	D	E
TOPLAM	1501 (0,121)	1346 (0,108)	1305 (0,105)	2492 (0,201)	5727*(0,462)
ÜST GRUP	93 (0,024)	114 (0,029)	156 (0,040)	378 (0,097)	3159 (0,809)
ALT GRUP	763 (0,219)	631 (0,181)	558 (0,160)	928 (0,267)	588 (0,169)
FARK	-670(-0,195)	-517(-0,152)	-402(-0,120)	-550(-0,170)	2571 (0,640)

MADDE YORUMU

Sorunun madde güçlüğü 0.46 ve ayırt ediciliği 0.64 olarak hesaplanmıştır. Bu verilere göre madde, güçlüğü "ORTA GÜÇLÜKTE" ve ayırt ediciliği "OLDUKÇA YÜKSEK" düzeyde olarak değerlendirilebilir. Üst grupta, maddenin doğru cevaplanma oranı yaklaşık % 81 iken alt grupta bu oran % 17'dir.

Bu soruda öğrencilerin kavimler göçünün sonuçlarıyla ilgili bilgileri sınanmıştır. Alt gruptaki öğrencilerin % 26,7'si yanlış olan "D" seçeneğine yönelmiştir. Bunun sebebinin öğrencilerin, Avrupa'ya yapılan göçlerle Asya Hun Devleti'nin değil Avrupa Hun Devleti kurulmuş olduğunu bilmemeleri söylenebilir. Ayrıca Kavimler Göçü'nün sonuçlarının kavranamamış olduğu düşünülmektedir.

SORU 17

17. Kök Türk hükümdarı İstemi Yabgu, İpek Yolu'nu kontrol altına alabilmek amacıyla Sasanilerle işbirliği yaparak Akhun Devleti'ne son vermiştir. Kök Türkler ilerleyen yıllarda da Sasanilere karşı Bizans İmparatorluğu ile ittifak kurmuştur.

Bu bilgilere göre;

- I. ittifaklarda milli duyguların belirleyici olduğu,
 II. Türklerin siyasi şartlara göre ittifaklar kurduğu,
 III. İpek Yolu için hakimiyet mücadelesi yaşandığı
yargılarından hangileri doğrudur?

- A) Yalnız I
 B) Yalnız II
 C) I ve II
 D) II ve III
 E) I, II ve III

DERS	TARİH	MADDE GÜÇLÜĞÜ(P)			
SINIF	9. SINIF	AYIRT EDİCİLİĞİ(d)			
KAZANIM	9.4.5. Asya merkezli Türk Devletlerinin çevrelerindeki devletlerle ilişkilerinin çok boyutlu yapısını analiz eder.				
DOĞRU SEÇENEK				✓	
	A	B	C	D	E
TOPLAM	365 (0,029)	560 (0,045)	743 (0,060)	8591*(0,692)	2115 (0,170)
ÜST GRUP	6 (0,002)	49 (0,013)	31 (0,008)	3463 (0,887)	351 (0,090)
ALT GRUP	257 (0,074)	307 (0,088)	508 (0,146)	1514 (0,435)	882 (0,253)
FARK	-251(-0,072)	-258(-0,076)	-477(-0,138)	1949 (0,452)	-531(-0,163)

MADDE YORUMU

Sorunun madde güçlüğü 0.69 ve ayırt ediciliği 0.45 olarak hesaplanmıştır. Bu verilere göre madde, güçlüğü "KOLAY" ve ayırt ediciliği "YÜKSEK" düzeyde olarak değerlendirilebilir. Üst grupta, maddenin doğru cevaplanma oranı yaklaşık % 89 iken alt grupta bu oran % 43'tür.

Bu soruda üst grubun %9'unun, alt grubun % 25,3'ünün ve tüm öğrencilerin % 17'sinin "E" çeldiricisine yöneldikleri görülmektedir. Buna göre öğrencilerin, Kök-Türkler ile Akhunların aynı millet olduklarını bilmediği anlaşılmaktadır.

SORU 18

18. Aşağıdakilerden hangisi İslamiyet öncesinde Arap Yarımadası'nda görülen durumlardan biri değildir?

- A) Kan davalarının yaygın olması
- B) Kabileciliğin görülmesi
- C) Köleliğin yaygın olması
- D) Toplumda kadının değersiz olması
- E) Merkezî otoritenin güçlü olması

DERS	TARİH	MADDE GÜÇLÜĞÜ(P)	0,80		
SINIF	9. SINIF	AYIRT EDİCİLİĞİ(d)	0,47		
KAZANIM	9.5.1. İslamiyet'in doğuşu sırasında Arap Yarımadası, Asya, Avrupa ve Afrika'nın genel durumunu açıklar.				
DOĞRU SEÇENEK			✓		
	A	B	C	D	E
TOPLAM	797 (0,064)	776 (0,063)	297 (0,024)	550 (0,044)	9961*(0,803)
ÜST GRUP	17 (0,004)	29 (0,007)	3 (0,001)	16 (0,004)	3837 (0,983)
ALT GRUP	560 (0,161)	478 (0,137)	223 (0,064)	419 (0,120)	1783 (0,512)
FARK	-543(-0,156)	-449(-0,130)	-220(-0,063)	-403(-0,116)	2054 (0,471)

MADDE YORUMU

Sorunun madde güçlüğü 0.80 ve ayırt ediciliği 0.47 olarak hesaplanmıştır. Bu verilere göre madde, güçlüğü "KOLAY" ve ayırt ediciliği "YÜKSEK" düzeyde olarak değerlendirilebilir. Üst grupta, maddenin doğru cevaplanma oranı yaklaşık % 98 iken alt grupta bu oran % 51'dir.

İslamiyet öncesi Arap Yarımadası'ndaki siyasi durumla ilgili bilgileri sınavan bu soru üst grup tarafından çok yüksek oranda doğru (%98,3) cevaplanmıştır. Alt grup ise çeldiricilere dağılmış durumdadır. Alt grup için bu konu hakkında öğrenme eksikliği olduğu düşünülebilir.

SORU 19

19. Aşağıdakilerden hangisi Müslümanların Mekke'den Medine'ye göçü anlamına gelen hicretin sonuçlarından biri değildir?

- A) Akabe Biatları'na zemin hazırlamıştır.
- B) Müslümanlar, Mekkelilerin baskısından kurtulmuştur.
- C) İslam Devleti'nin temelleri atılmıştır.
- D) İslam'ın yayılışı hızlanmıştır.
- E) Medineli Yahudilerle vatandaşlık anlaşması imzalanmıştır.

DERS	TARİH	MADDE GÜÇLÜĞÜ(P)	0,49		
SINIF	9. SINIF	AYIRT EDİCİLİĞİ(d)	0,33		
KAZANIM	9.5.2. Hz. Muhammed ve Dört Halife Dönemi'nde Müslümanların Arap Yarımadası ve çevresinde siyasi hâkimiyet kurmaya yönelik faaliyetlerini kavrar.				
DOĞRU SEÇENEK	✓				
	A	B	C	D	E
TOPLAM	6140*(0,495)	1230 (0,099)	1108 (0,089)	494 (0,040)	3386 (0,273)
ÜST GRUP	2533 (0,649)	278 (0,071)	236 (0,060)	57 (0,015)	793 (0,203)
ALT GRUP	1112 (0,319)	522 (0,150)	466 (0,134)	287 (0,082)	1067 (0,306)
FARK	1421 (0,329)	-244(-0,079)	-230(-0,073)	-230(-0,068)	-274(-0,103)

MADDE YORUMU

Sorunun madde güçlüğü 0.49 ve ayırt ediciliği 0.33 olarak hesaplanmıştır. Bu verilere göre madde, güçlüğü "ORTA GÜÇLÜKTE" ve ayırt ediciliği "YETERLİ" düzeyde olarak değerlendirilebilir. Üst grupta, maddenin doğru cevaplanma oranı yaklaşık % 65 iken alt grupta bu oran % 32'dir.

Doğru cevap olan "A" seçeneği ile "B-C-D" çeldiricileri yoruma dayalı olan yargılar barındırmaktadır. Üst grubun %20,3'ü, alt grubun ise %30,6'sı "E" çeldirisine yönelmiştir. Nesnel bir bilginin olmasının öğrencilerin bu seçeneğe yönelmesinde etkili olduğu düşünülmektedir.

SORU 20

20. -656 yılında halife seçilen Hz. Ali'nin, Hz. Osman döneminde atanan valileri görevden alması hoşnutsuzluklara neden oldu. Hz. Ali karşıtları kısa bir süre sonra Hz. Ayşe'nin etrafında toplandılar. Hz. Ali karşıtları Hz. Osman'ın katillerinin bulunup cezalandırılmadığını gerekçe göstererek Kûfe şehri yakınlarında Hz. Ali'nin kuvvetleriyle çarpıştılar. Cemel Vakası denilen bu olaydan sonra Hz. Ali devletin merkezini Medine'den Kûfe'ye taşıdı.
- Şam'da halifeliğini ilan eden Muaviye'nin kuvvetleri ile Hz. Ali'nin kuvvetleri arasında 657 yılında Sıffin Savaşı yapıldı. Bu savaş sonucundaki Hakem Olayı'ndan sonra Müslümanlar; Ali taraftarları, Muaviye taraftarları ve Hariciler olmak üzere üç gruba ayrıldı.
- Buna göre,**
- I. siyasi ayrılıkların görüldüğü,
II. iktidar mücadelelerinin yaşandığı,
III. fetih politikasına devam edildiği
- yargılarından hangilerine ulaşılabilir?**
- A) Yalnız I
B) Yalnız II
C) I ve II
D) II ve III
E) I, II ve III

DERS	TARİH	MADDE GÜÇLÜĞÜ(P)			
SINIF	9. SINIF	AYIRT EDİCİLİĞİ(d)			
KAZANIM	9.5.2. Hz. Muhammed ve Dört Halife Dönemi'nde Müslümanların Arap Yarımadası ve çevresinde siyasi hâkimiyet kurmaya yönelik faaliyetlerini kavrar.				
DOĞRU SEÇENEK			✓		
	A	B	C	D	E
TOPLAM	1046 (0,084)	588 (0,047)	7650*(0,616)	670 (0,054)	2415 (0,195)
ÜST GRUP	143 (0,037)	35 (0,009)	3372 (0,864)	18 (0,005)	336 (0,086)
ALT GRUP	488 (0,140)	347 (0,100)	1256 (0,361)	464 (0,133)	906 (0,260)
FARK	-345(-0,104)	-312(-0,091)	2116 (0,503)	-446(-0,129)	-570(-0,174)

MADDE YORUMU

Sorunun madde güçlüğü 0.62 ve ayırt ediciliği 0.50 olarak hesaplanmıştır. Bu verilere göre madde, güçlüğü "KOLAY" ve ayırt ediciliği "OLDUKÇA YÜKSEK" düzeyde olarak değerlendirilebilir. Üst grupta, maddenin doğru cevaplanma oranı yaklaşık % 86 iken alt grupta bu oran % 36'dır.

"A" çeldiricisine giden öğrencilerin halifeliğin sadece dini bir makam olduğunu düşünmeleri, "E" çeldiricisine giden öğrencilerin ise metni dikkatli okumadıklarından dolayı yanlış seçeneğe gitmiş olabileceği söylenebilir.

HAZIRLAYANLAR

 MELİH BARÇIN

 ELİF KILIÇ

 ADEM DELİASLAN

 KAMİL AKSOY

ÇALIŞMALARIMIZA KATKI SUNAN ÖĞRETMENLERİMİZE ÇOK TEŞEKKÜR EDERİZ

Adı Soyadı	Okulu
AYCAN AKDEMİR METE	SERDİVAN ŞEHİT MEHMET ÖZTÜRK KIZ ANADOLU İHL
BİROL ÇATAK	SERDİVAN ŞEHİT ÜST. SELÇUK ESEDOĞLU ANADOLU LİSESİ
ENGİN KAPLAN	SERDİVAN TOBB MESLEKİ VE TEKNİK ANADOLU LİSESİ
ERDAL ŞAHİN	ERENLER ŞEN PİLİÇ MESLEKİ VE TEKNİK ANADOLU LİSESİ
GÜLDEN ATASEVEN ÖZKAN	ADAPAZARI OZANLAR ANADOLU LİSESİ
HAKAN DEMİROĞLU	SERDİVAN 15 TEMMUZ ŞEHİTLER FEN LİSESİ
MEHMET HANİFİ AKÇAY	ADAPAZARI CEVAT AYHAN FEN LİSESİ
MEHMET KARATAŞ	ADAPAZARI MESLEKİ VE TAKNİK ANADOLU LİSESİ
NİHAL FENDOĞLU	ADAPAZARI İMKB SAKARYA MTAL

SAKARYA
İL MİLLİ EĞİTİM
MÜDÜRLÜĞÜ

İLETİŞİM

@ sakaryaodm@gmail.com

t @sakaryaodm

http://sakaryaodm.meb.gov.tr

Arabacıalanı Mahallesi Eski Kazım Paşa Caddesi
547. Sokak No:35 (E-Sınav Merkezi)
Serdivan/SAKARYA

©2019 Sakarya Ölçme Değerlendirme Merkezi